EFD / JFL

Edebiyat Fakültesi Dergisi/ Journal of Faculty of Letters
Cilt/Volume 32 Sayı/Number 2 (Aralık/December 2015)

Üniversite Düzeyinde Dil Öğrencilerinin Sözlük Kullanımı

The Dictionary Use of Language Students at the University Level

Pınar İBE AKCAN*

Öz

*S*özlükten hem anadili hem yabancı dilde sözcük öğretiminde/öğreniminde -işlevsel kullanılabildiği ölçüde- etkin bir araç olarak yararlanmak mümkündür. Tüm öğretim düzeylerindeki *dil öğrencileri* sözlük kullanma potansiyeli yüksek bir grubu oluşturmaktadır. Bu çalışmanın amacı, üniversitede dil bölümlerinde okuyan öğrencilerin sözlük kullanma alışkanlıklarını dört alan çerçevesinde sorgulamaktır. Çalışmanın ilk bölümünde, yabancı dilde sözcük öğretiminde sözlük kullanımı ve öğrencilerin sözlük kullanma alışkanlıklarına ilişkin alanyazındaki çalışmaların bulgularına değinilmekte, ardından, dil öğrencileri örneklemi üzerinde uygulanan sormaca; amacı ve yöntemi çerçevesinde tanıtılarak bulguları tartışılmaktadır. Çalışmada, *sözlük kullanımı* daha çok *bilinçli öğrenci tarafından başka öğrenme seçeneklerinin varlığında yeğlenen bir sözcük öğrenme yöntemi* olarak değerlendirilerek not ortalamaları AA/BA olan; öğrenimleri sürecinde aldıkları beceri dersleri aracılığıyla veya bireysel olarak akademik çalışma becerilerini geliştirebilmiş oldukları önvarsayılan dil öğrencilerinden elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Dil öğrencileri başlığı altında bir genellemenin yapılabilirliğini ve bölümler arası tutarlılığı denetlemek için farklı üniversitelerin dil bölümlerinde okuyan öğrenciler seçilmiştir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlerin tümünde eğitim öğretim dili İngilizcedir. Sormacanın denek grubunu Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngiliz Dili Eğitimi ve Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İngiliz Dilbilimi Programlarında öğrenim gören 1. sınıf, 2. sınıf, 3. sınıf ve 4. sınıf öğrencilerinden 15'er olmak üzere toplam 180 öğrenci oluşturmaktadır. Dil öğrencilerinin sözlük kullanma alışkanlıkları, dört kapsayıcı alan olan; sözlük *kullanım durumu, sözlük kullanma süreci, sözlüğe ilişkin bilgiler* ve sözlüğe ilişkin öğrenci görüşleri çerçevesinde; *sözlüğe sahip olma, sözlük kullanım durumu, sıklığı, zamanı, amacı, erişilmesi hedeflenen bilgiler, sözlüğe bakma öncesi ve sonrası davranışlar, seçilen sözlük türü, sözlükte aranan özellikler, kullanılan sözlüklerin adı ve sözlüğe ilişkin öğrenci görüşleri* alt alanlarında ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bulgulara bütüncül olarak bakıldığında, örneklemi oluşturan dil öğrencilerinin olumlu nitelendirilebilecek sözlük kullanma alışkanlıkları olduğu ve sözlük kullanmaya ilişkin olumlu bir tutum geliştirdikleri görülmektedir.

Anahtar sözcükler: *Sözlükbilim, sözlük, sözlük kullanımı, sözlük kullanma alışkanlığı*

Abstract

The dictionary can be used as a tool of vocabulary teaching/learning both in L1 and L2 if used efficiently and functionally. *Language students,* at all educational levels have high dictionary use potentiality. This study aims to examine the dictionary use habits of language students at the university level within the limits of four questioning domains. The first section of the study is a brief review of the findings of the previous work in the literature about the dictionary use in language teaching and the dictionary use habits of language learners. Then, the findings of the survey are presented after the introduction of the purpose and the method. The study evaluates the activity of

* Yrd. Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, İngiliz Dilbilimi Programı, pinaribe@gmail.com

© 2015, Hacettepe University Faculty of Letters, All Rights Reserved

dictionary use *as a method of vocabulary learning of the conscious students in the presence of other alternatives*. In this respect, the respondents are the students whose grade point averages are AA/BA which presupposes that they have built up academic study skills either via the courses in the related program or by themselves personally. The respondents are from language departments of different universities so as to ensure that a generalization can be made for language students in a unified manner. The language of instruction in all departments is English. There are 180 students in total; 15 for each 1st, 2nd, 3rd and 4th classes from the Department of English Language and Literature in the Faculty of Language, History and Geography in Ankara University, Department of English Language Teaching in the Faculty of Education in Mersin University and the Program of English Linguistics in the Faculty of Science and Letters in Mersin University. The dictionary use habits of language students are analyzed within four general domains as; *the dictionary use, the process of use, the knowledge about the dictionary itself* and *the student approaches toward the dictionary*. The sub domains of study are *the ownership, the frequency, the time, the purpose, the type of the information within the dictionary entry, the before and after of the dictionary look up, the type, the properties and the name of the preferred dictionaries and the student attitudes toward the dictionary,* respectively. A holistic view of the findings indicates that language students have a positive standpoint toward the dictionary in terms of both their use habits and their attitudes in general.

Keywords: *Lexicology, dictionary, dictionary use, dictionary use habits*

Giriş

Dil öğretiminin anadili öğretimi ve yabancı dil öğretimi alt alanları, kimi yönleriyle kesişmekte kimi yönleriyle ayrışmaktadır. Sözcük öğretimi, dil öğretiminin her iki alt alanında da, diğer becerilerin gelişmesine olan etkisi açısından görece en önemli beceridir. Sözcük öğretmeye yönelik etkinliklerin kalitesi ve başarısı dil öğretme sürecinin çıktısının da belirleyicisidir. Sözcükbirimi oluşturan bilgileri barındırması açısından, sözlükçenin bir yansıması olması hedeflenen sözlükler, uygun etkinliklerde kullanılmaları koşuluyla önemli bir sözcük öğrenme aracıdır. Genel anlamda bilgiye ulaşma becerisinin bir parçası olan sözlük kullanma becerisi uluslararası alanyazında; *fiziksel süreç/ bilişsel süreç, bireysel, düzeysel ve bilgisel farklılıklar, güdüleyici etkenler, sözlük kullanma zamanı, sözlüğün türü, niteliği ve kalitesi, sözlük kullanma eylemi sonucu doğru girdiye ulaşıp ulaşamama, edinilen bilginin kalıcı olup olmayışı ve sözlük kullanmanın sözcük öğretimine katkıları* gibi farklı açılardan incelenmektedir (Hulstijn, 1993; Kent, 2001; Beech; 2004; Hamilton; 2012). Türkçe alanyazında ise çoğunlukla etkinlik eleştirileri ve sözlük eleştirileri yer almaktadır (Yaman, 2010; İbe Akcan, 2011; 2012; 2014(a); 2014(b); Özbay ve Melanlıoğlu, 2013; Melanlıoğlu, 2013).

Anadili öğretimi bağlamında, Türkçe Dersi Öğretim Programında, anlama becerilerini geliştirmeye yönelik, Türkçe sözvarlığını geliştirme ve zenginleştirme etkinliklerinde *Türkçe sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü, terimler sözlüğü, ansiklopedik sözlük vb. den yararlanılmalıdır* ifadesi yer almaktadır. *Anlamı bilinmeyen kelimelerle çalışma* başlığında, öğrencilerin sözcüklerin anlamını önce tahmin etmesi ardından tahminin doğru olup olmadığını sözlükten denetlemesi önerilmektedir. Türkçe çalışma kitaplarındaki alıştırmaların yetersizliği, öğrencilerde sözlük kullanma becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitim, üretime dönük alıştırmalar ve ders dışı sözlük kullanımının güdülenmesi bağlamlarında sözlüğün Türkçe öğretiminde etkin bir araç olarak kullanılmadığını söyleyebiliriz. İbe Akcan (2012) Türkçe çalışma kitaplarında sözlüğe gönderen etkinliklerin diğer etkinliklere göre ve sözlüğe gönderilen sözcüklerin diğer sözcüklere göre oranını inceler ve sözlüğün, tüm etkinliklerin çok küçük bir bölümünü kapsadığını, İbe Akcan (2014a) sözlük aracılığıyla sorgulanan kavramların, basitlik/karmaşıklık ve soyutluk/somutluk açısından düzeylere göre bir düzenlilik sergilemediğini belirtmektedir. İbe Akcan (2014b) ise, üniversite düzeyinde anadili öğretiminde sözlük kullanımına ilişkin bulguların, etkinliklerin yetersizliği açısından ilköğretim düzeyiyle benzer olduğunu

gözlemlemiştir. Çalışmaya göre; ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde öğretmen adaylarının sözlük etkinliklerine ilişkin farkındalıkları olup, sözlük etkinliklerini ders-dışı sözcük öğrenme etkinlikleri olarak görmektedirler.

Yabancı dil öğretimi bağlamında ise sözlük, anadili öğretimi ile karşılaştırıldığında daha önemli bir kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, yabancı dil öğretiminde sözlük kullanımına ilişkin durumu, öğretimin öğrenici açısından bakarak ortaya koymaktır. Bu amaçla dil öğrencilerinin sözlük kullanma alışkanlıklarını belirlemeye yönelik bir sormaca hazırlanmıştır. Sormaca üç farklı üniversitenin dil bölümlerinde okuyan öğrencilere uygulanarak sonuçların genellenebilirliği sınanmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde, yabancı dilde sözcük öğretiminde sözlük kullanımı ve öğrencilerin sözlük kullanma alışkanlıklarına ilişkin alanyazındaki çalışmaların bulgularına değinilmekte, ardından, dil öğrencileri örneklemi üzerinde uygulanan sormaca; amacı ve yöntemi çerçevesinde tanıtılarak bulguları tartışılmaktadır.

1. Yabancı Dilde Sözcük Öğretiminde Sözlük Kullanımı

Yabancı dilde öğreticilerin ve öğrenicilerin sözcük sorunlarını çözmeye yönelik çok sayıda sözlük vardır. *Tür* açısından bakıldığında;

- tek dilli sözlükler (monolingual)
- iki dilli sözlükler (bilingual)
- öğrenci sözlükleri (learner dictionaries)
- üretim sözlükleri (production dictionaries)
- resimli sözlükler (picture dictionaries)
- cep sözlükleri (pocket dictionaries)
- elektronik sözlükler (electronic/ digital/ online dictionaries)…

İçerik açısından bakıldığında;

- terim sözlükleri (dictionaries of scientific/occupational/academic/…terms)
- eş/zıt anlamlılar sözlükleri (synonyms/antonyms/thesaurus)
- kökenbilgisi sözlükleri (dicitionaries of etymology)
- lehçe sözlükleri (dialect dictionaries)
- derlem sözlükleri (corpus dictionaries)
- atasözleri ve deyimler sözlükleri (dictionaries of proverbs and idioms) gibi.

Dil öğreticileri tarafından çoğunlukla önerilen, bağlam bilgisi vermeleri ve öğrenilen sözcük sayısını artırmaları bakımından tek dilli sözlükler iken, öğrenciler çoğunlukla çeviriye yönlendiren iki dilli sözlükleri tercih etmektedir. Tek dilli sözlükleri kullanabilmek için belli oranda sözcük bilgisine gereksinim vardır. Bu nedenle iki dilli sözlükler aslında yetkin olmayan kullanıcıların iletişim sorunlarını gidermek için uygunken, yetkin kullanıcılar için tek dilli sözcükler daha uygundur. Pousi (2010), Dilbilgisi Çeviri Yöntemini (İng. Grammar Translation Method) benimseyen öğretmenlerin; metni bütünüyle anlama, tüm sözcüklerin anlamını bulma ve sözlük kullanmayı desteklerken, İletişimsel Yöntemi (İng. Communicative Method) benimseyen öğretmenlerin bilinmeyen sözcükler için metinden çıkarımlama yöntemini yeğlediklerini söylemektedir.

Düzenleniş ve içerik açısından bakıldığında, yabancı dil sözlüklerinin incelenen anadili sözlüklerinden daha yöntemli ve dizgeli hazırlanmış, derlem ve geri bildirim verileriyle güncellenen ve bu nedenlerle öğretim ortamları için daha işlevsel olduklarını söylemek yanlış olmaz. Sözlükler kullanıcının karşılaştığı bir sözcük sorununu çözmek için kullanılan araçlar olduğuna göre, sözlük kullanma fiziksel ve bilişsel işlemi, kullanıcı için ayrı bir soruna neden olmamalıdır. Sözlük kullanma alışkanlığının gelişebilmesi için, sözlüğün, dil kullanımı ve görselliğe ilişkin diğer özelliklerinin yanı sıra öncelikle derlediği bilgilerin güncel, sunuş biçiminin ise düzenli ve tahmin edilebilir olması gerekir. Okul sözlükleri ve Türkçe sözlüklerinin içeriksel ve sunumsal eksikliklerine ilişkin eleştirel birçok çalışma vardır (Çotuksöken, 1996; Uzun, 1999; Göçer, 2001; Uzun 2003; Sayan, 2005; Mutlu, 2009; Karadağ, 2011; Okur, 2011; İbe Akcan, 2010; İbe Akcan, 2011; Baş, 2013).

Melanlıoğlu (2013)'na göre hazırlanan sözlüklerin kalitesini olumsuz yönde etkileyen nedenlerden biri öğrencilerin sözlük kullanımına ilişkin verilerin azlığıdır. Sözlükten yararlanmanın istenen düzeyde gerçekleşmemesinin nedeni ise sözlüğün niteliğinden kaynaklı sorunlardır (s.282). Lew (2014, ss.1,2)'e göre sözlükler, okuyucular tarafından yazarı bilinmeyen ve çoğunlukla eleştirilmeyen kaynaklardır. Kullanıma ilişkin sorunlardan ötürü kullanıcı yazarı değil çoğunlukla kendini suçlar. Ülkemizde sözlükçülük geleneği uzun yıllar sözlüklerin bir önceki sözlüğü kopyalayıp üzerine yeni girdiler ekleme döngüsünün ötesine geçmemiştir. Sonuç olarak Türkçe sözlükler bağlamında "…girdi bilgilerinin derleniş biçimi Derlem Dilbilimden, bilgilerin sunuluş biçimi Bilişsel Dilbilimden ve bunların bir toplamı olarak Sözlükbilimden yeterince yararlanılmamaktadır" (İbe Akcan, 2014, s.11).

Bunun yanı sıra, ders ve çalışma kitaplarındaki *sözlükçe*ler de (İng. glosses) bir tür sözlük olarak düşünülebilir. Sözlükçenin,

- ders kitabı yazarları tarafından hazırlanmış (İng. teacher-generated)
- öğreniciler tarafından hazırlanmış (İng. learner-generated)
- metinden önce verilen (İng. priming glossary)
- metin içinde verilen (İng. prompting glossary)
- sözcüğün sadece tanımını veren (İng. signification glosses)
- bağlam bilgisi veren (İng. value glosses) sözlükçeler gibi farklı türleri olabilir.

Sözlükçeler alanyazında,

- içerdikleri *sözcük sayısı*na göre yoğunluğu (İng. gloss density)
- içerdikleri bilginin miktarı (İng. gloss taxonomy) veya
- içerdikleri bilginin sunum biçimine göre (İng. gloss presentation) incelenmektedir (Roby, 1999, ss.94,95).

Sözlükçelerin sözcük öğrenme bağlamındaki işlevselliği konusunda olumlu ve olumsuz görüşler de vardır.

2. Dil Öğrencilerinin Sözlük Kullanma Alışkanlıkları

Öğrencilerin anadili öğretiminde sözlük kullanma alışkanlıklarına ilişkin yapılan çalışmalara baktığımızda, İlköğretim düzeyinde öğrencilerin ders içi ve ders dışı sözlük kullanmaya ilişkin olumsuz bir tutum geliştirdiklerini (Yaman, 2010:748), ortaöğretim düzeyinde ise öğrencilerin bilinçli sözlük kullanımı bağlamında sınıf seviyesi ile doğru orantılı olarak bir artış olduğu görülmektedir (Melanlıoğlu, 2013, s.266). Türkçe öğrenen yabancıların sözlük kullanma durumlarına ilişkin bir ça-

lışmada ise öğrencilerin sözlük kullanma oranlarının yüksek, sözlüğe karşı tutumun ise olumlu olduğu görülmektedir (Özbay ve Melanlıoğlu, 2013, s.17). Örneğin, Koreli İngilizce öğrenicileri sözlük kullanımına ilişkin olumlu tutumlar geliştirmekte, sıklıkla sözlük kullanmakta ve çoğunlukla iki dilli sözlükleri tercih etmektedir (Kent, 2001:78-87). Melanlıoğlu'na (2013:273) göre öğrencilerin bir sözcüğün anlamını sözlükten bulma ihtiyaçları, Sosyal Bilgiler gibi diğer derslere kıyasla Türkçe ve İngilizce gibi dil dersleri sırasında ortaya çıkmaktadır. Bu bulgu, sözlük kullanmanın ders öğretmenleri güdümlü bir etkinlik olduğunu, ihtiyaç temeli olmadığını düşündürmektedir.

Sözlük kullanma davranışını etkileyen bireysel özellikler de göz önünde bulundurulması gereken etkenlerdir. Sözcükle ilk kez karşılaşıldığında mı yoksa ikinci ya da üçüncü kez karşılaşıldığında mı sözlüğe gidildiği, metni anlamlandırmada az sayıda sözcüğe mi (İng. minimal strategy) yoksa çok sayıda sözcüğe mi (İng. maximal strategy) bakıldığı, hangi etkinlik sırasında sözlüğe bakmanın arttığı ve çıkarımlama yönteminin (İng. inferring strategy) kullanım sıklığı konusunda öğrencilerin farklı rotalar izleyen bireyler olduğu göz önünde bulundurulmalıdır (Hulstijn, 1993:145). Sık sözlük kullanımı, ilgili etkinliği bölerek anlamayı zorlaştırırken, az sözlük kullanımı eksik sözcük bilgisi nedeniyle anlamayı zorlaştırmaktadır (Prichard, 2008, s.218).

Öğrencilerin bireysel farklılıkları kadar yaşları da sözlük kullanma davranışları üzerinde etkilidir. Çocukların sözlük kullanabilmeleri için hem abeceyi biliyor olmaları hem de sözcüğün yazılışını sözlüğe bakma sürecinde bellekte tutabiliyor olmaları gerekir. Ders içi zorunlu etkinliklerde sözlük kullanımı hem çocuk hem yetişkin öğrencilerde mümkün iken ders dışı sözlük kullanımı daha çok yetişkinlerde gerçekleşmektedir. Beech (2004, s.34) anadili İngilizce olan çocuklarda sözlük kullanma sıklığının, (İngilizcenin sesletim-yazım örtüşmeme sorunundan ötürü) zekâ seviyesi veya okuduğunu anlama becerisi ile değil yazım (İng. spelling) becerisi ile paralel olarak arttığını söyler. Sesletim, yazma ve sözlük kullanma becerisi arasındaki olumlu veya olumsuz aktarımın incelenmesi yazım ve sesletimin büyük ölçüde örtüştüğü Türkçe gibi bir dil için anlamlı görünmemektedir.

Sözlük kullanmaktan kasıt özünde sözlüğü etkin kullanmak olduğuna göre, kullanıcı öncelikle sözlükte kullanılan imgeler, kısaltmalar vb. bilgileri tanıyabilmelidir. Scholfield (1999) ve Pousi (2010)'a göre *alıcı kullanım* (İng. receptive use), bilinmeyen bir sözcüğün farkına varabilme, doğru girdi ve alt girdileri bulabilme ve bağlama uygun olanı seçebilmeyi gerektirirken, üretici kullanım (İng. productive use) dinleme, okuma, konuşma gibi etkinlikler sırasında dilbilgisel anlamda sözcük kısıtlılıklarının farkına da vararak sözcüğü kullanabilmeyi gerektirir. Pousi (2010), sözlük kullanma becerisini geliştirebilmek için eğitim etkinlikleri önerir. Bu eğitimde öğrenciler sözcüklerin anlamını tahmin etme, sözlüğe bakmanın gerçekten gerekip gerekmediği konusunda değerlendirme yapma, abece sırasını hızlı bulma, sözcüğü eklerine ve köklerine ayırma, bulunan anlamı bağlamda sınama konularında bilgilendirilirler. Eğitim sonrası uygulanan okuduğu anlama değerlendirmesi ve tutum sormacası sonucu sözlüğü etkin biçimde kullanma oranlarında artış görülmüştür. Bu da öğrencilerin bilinçli sözlük kullanma konusunda yardıma gereksinimleri olduğunu göstermektedir. Ülkemizde İngilizce ve Türkçe öğretmenleri, kendi lisans eğitimleri sırasında sözlük kullanımına ilişkin bilgilendirilmemekte ve bunun bir sonucu olarak öğrencilerini de bilgilendirmemektedirler (İbe Akcan, 2014 (a); (b)). Prichard (2008), seçici sözlük kullanma (İng. selective dictionary use) konusunda öğrencileri eğitmenin, sözcük kazanımını artıracağını söyler. Çünkü bir metinde sözcükler birbirlerine göre görece daha önemli ya da az önemli olabilirler, metinde sıklıkla anılıyor veya az anılıyor olabilirler. Gereğinden fazla sözlük kullanımı kazara öğrenme (İng. incidental learning) gibi olumlu bir sonuca neden olabileceği gibi bilişsel kaynakların boşa harcanmasına da yol açabilir. Öğrenme başarısı,

dilsel yetkinlik, bilişsel ve üstbilişsel stratejilerin kullanımı birbirleriyle ilişkilidir. En üst basamakta, önemli bilgi ile önemsiz bilgiyi ayırt edebilen öğrenci, etkin sözlük kullanımı konusunda sorun yaşamaz. Bu nedenle, bilgiyi doğru işlemlemeye yönelik sınıf-içi ve ders dışı etkinlikler aracılığıyla sözlük kullanma ediminin "niteliğinin" artırılması için emek harcanması daha anlamlı görünmektedir.

2. 1. Sormaca: Amaç ve Yöntem

2.1.1. Amaç

Bu çalışmada, üniversite düzeyinde dil öğrencilerinin sözlük kullanma durumlarını görebilmek amacıyla bir sormaca düzenlenmiştir. Bu sormaca ile dil öğrencilerinin sözlük kullanma davranışları dört düzlemde ortaya koyulmaya çalışılmıştır:

1. **kullanım düzlemi:** sözlüğün kullanım sıklığı, kullanım zamanı, kullanım amacı, basılı bir sözlüğe sahip olup/olmama durumu
2. **süreç düzlemi:** sözlüğün etkinlik öncesi mi, sonrası mı kullanıldığı
3. **sözlük seçimi:** kullandıkları sözlüğün türü, özellikleri ve adı
4. **görüş:** sözlüğün öğrenciler açısından yararlı/olumlu tutum geliştirilen bir kaynak olup olmayışı

2.1.2. Yöntem

Araştırma *betimsel tarama modeli*ndedir. Var olan bulguları olduğu gibi ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu nedenle bireylerin davranışlarını değiştirecek herhangi bir deneysel uygulama yapılmamış ve veriler kendi koşulları içinde çalışılmıştır. Örneklem ise *amaçsal örnekleme yaklaşımı*na göre oluşturulmuştur. Bu durum örneklem hakkında zengin bilgi edinmeyi desteklemektedir. *Dil öğrencileri* başlığı altında bir genellemenin yapılabilirliğini ve bölümler arası tutarlılığı denetlemek için farklı üniversitelerin dil bölümlerinde okuyan öğrenciler seçilmiştir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlerin tümünde eğitim öğretim dili İngilizcedir. Sormacanın denek grubunu *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngiliz Dili Eğitimi* ve *Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İngiliz Dilbilimi Programları*nda 2014-2015 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören, 1. sınıf, 2. sınıf, 3. sınıf ve 4. sınıf öğrencilerinden 15'er olmak üzere toplam 180 öğrenci oluşturmaktadır.

Öğrencilerin dil bilgisi düzeyleri ve akademik çalışma becerisi düzeyleri de sözlük kullanımı davranışı üzerinde etkili olmaktadır. Sözlük kullanma becerisi, öğrenme becerisi büyük başlığı altında yer alan diğer becerilerden biri olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle deneysel çalışmalarda öğrenme becerisi gelişmiş öğrencilerin sözlük kullanımının incelenmesi, başlangıç düzeyinde ve orta düzeyde öğrencilerden daha fazla tercih edilmektedir (Beech, 2004 ve diğ.). Bu çalışmada, sözlük kullanımı daha çok *bilinçli öğrenci tarafından başka öğrenme seçeneklerinin varlığında yeğlenen bir sözcük öğrenme yöntemi* olarak değerlendirilmiştir. Çalışmamızda yer alan öğrencilerin not ortalamalarının AA/BA olmasından hareketle, öğrenimleri sürecinde aldıkları beceri dersleri aracılığıyla veya bireysel olarak akademik çalışma becerilerini geliştirebilmiş oldukları önvarsayılmıştır. Fakat beceri dersleri gibi sözlük kullanımı konusunda bilgilendirme yapılan derslerin etkisi, öğrencilerin bu beceriyi kendi kendilerine de geliştirebilecekleri önvarsayımıyla bir değişken olarak alınmamıştır. Ör-

neklemin mümkün olduğunca heterojen olması hedefiyle rastgele seçilen üç dil bölümünün öğretim programlarının bu dersleri içerip içermediği sadece bilgilendirme amaçlı olarak, öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversiteye ve sınıf düzeyine göre dağılımları ile beraber Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Sormaca Uygulanan Bölümler, Öğrenci Sayıları, Not Ortalamaları ve Ön Eğitim Alıp Almama Durumları

Okul	**Bölüm**	**Sınıf ve Öğrenci Sayısı**				**Not Ortalaması**	**Ön Eğitim/ Ders/ Bilgilendirme var mı?**
AÜ	İDE	1. sınıf 15 öğrenci	2. sınıf 15 öğrenci	3. sınıf 15 öğrenci	4. sınıf 15 öğrenci	AA/BA	Yok
MEÜ	İDE	1. sınıf 15 öğrenci	2. sınıf 15 öğrenci	3. sınıf 15 öğrenci	4. sınıf 15 öğrenci	AA/BA	Yok
MEÜ	İDB	1. sınıf 15 öğrenci	2. sınıf 15 öğrenci	3. sınıf 15 öğrenci	4. sınıf 15 öğrenci	AA/BA	Hazırlık Sınıfı: Akademik Çalışma Becerileri Dersinde kısa bilgilendirme
Eğitim-Öğretim dili İngilizce olan Dil Bölümleri		1.-4. sınıfta öğrenim gören toplam 120 öğrenci				Not ortalaması en yüksek dilimde yer alan öğrenciler	Hazırlık sınıfında çalışma becerilerine özelleşmiş bir ders almış veya çeşitli derslerinde sözlük kullanma konusunda bilgilendirilmiş olup olmama

Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen sormaca kullanılmıştır. Sormacanın geliştirilmesi aşamasında, kapsam geçerliği ölçütünü sağlayabilmek için ilgili alanyazın taranmış, soruların anlaşılabilirliği ve ölçebilirliğini denetlemek için üç uzman görüşüne başvurulmuştur. Asıl uygulama öncesi olası sorunlu durumları görebilmek için Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İngiliz Dilbilimi Programı 4. sınıfında öğrenim gören 30 öğrenci ile pilot uygulama yapılmış, ön çalışmanın bulgularına göre anlaşılabilirlik sorunu yaşanan üç soru yeniden düzenlenmiştir.

Sormaca, ilgili üniversitelerin sınıf ortamında uygulanmış ve öğrencilere soruları yanıtlamaları için süre kısıtlaması sunulmamıştır. Verilerin çözümlenmesinde araştırmanın modeli ve alt amaçlar dikkate alınarak frekans ve yüzde analizleri kullanılmış, elde edilen bulgular pay ve sütun çizgeleriyle desteklenerek yorumlanmıştır.

2.2. Bulgular ve Tartışma

Aşağıdaki dört düzlemde dil öğrencilerinin sözlük kullanma davranışlarını ortaya koymayı amaçlayan sormacanın bulguları 2.2.1. , 2.2.2. , 2.2.3. ve 2.2.4. bölümlerde yer almaktadır.

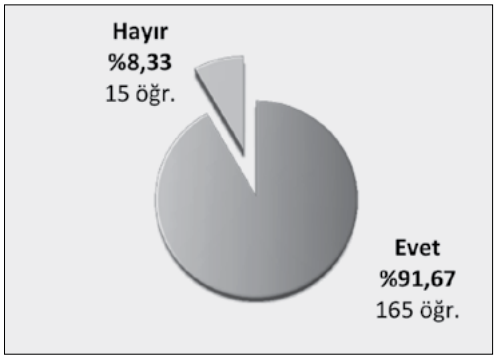
1. **kullanım:** sıklığı, zamanı, amacı, sözlüğe sahip olma/olmama
2. **süreç:** etkinlik öncesi mi, sonrası mı kullanıldığı
3. **sözlük seçimi:** türü, özellikleri, adı
4. **görüş:** yararlı/olumlu tutum geliştirilen bir kaynak olup olmayışı

2.2.1. Dil Öğrencilerinin Sözlük Kullanma Durumları

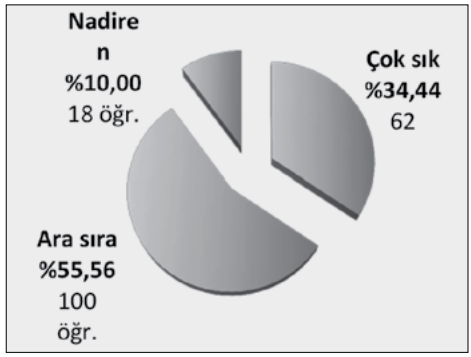
Bu düzlemde dil öğrencilerinin sözlük kullanımları; *sözlük kullanma sıklığı, sözlük kullanma zamanı, sözlük kullanmanın amacı ve öğrencilerin basılı bir sözlüğe sahip olup/olmama durumları* çerçevesinde sorgulanmıştır. Bu amaçla, öğrencilere aşağıdaki sorular sorulmuştur:

1. Sözlük kullanıp kullanmadıkları
2. Bir sözlüğe sahip olup olmadıkları
3. Ne sıklıkta sözlük kullandıkları
4. Ne zaman sözlük kullanmayı tercih ettikleri
5. Ne amaçla sözlük kullanmayı tercih ettikleri
6. Sözcükle ilgili hangi bilgilere ulaşmak için sözlük kullanmayı tercih ettikleri

Aşağıda, öğrencilerin sorulara verdikleri yanıtlar, bu yanıtı veren öğrenci sayısı ve yanıtların yüzdelik değerleri belirtilmiştir. Bulgulara göre, öğrencilerin tamamına yakını (%99,4;179) derste ve ders dışında sözlük kullandıklarını belirtirken, sadece bir öğrenci (%0,6;1) sözlük kullanmadığını ifade etmiştir. Bununla birlikte, sözlük kullanan öğrencilerin kendilerine ait bir sözlüğe sahip olma durumları ve sözlüğü derste ve ders dışında ne sıklıkla kullandıkları Çizge 1 ve 2'de verilmiştir.

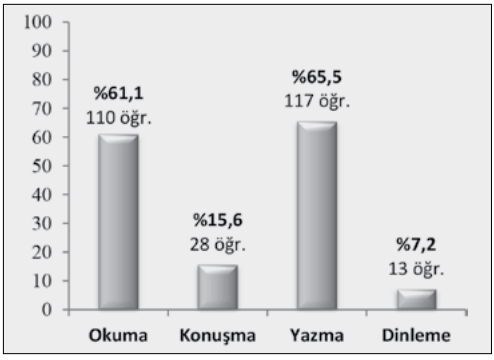
Çizge1. Sözlük Kullanma Durumu

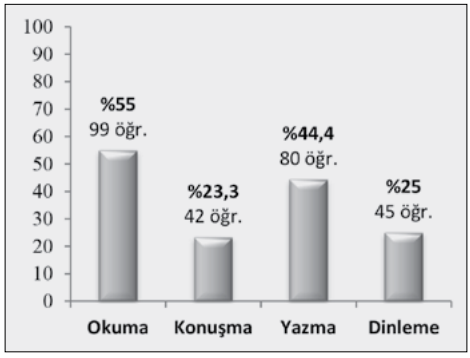
Çizge 2. Sözlük Kullanma Sıklığı

Çizge 1 incelendiğinde, öğrencilerin %92 'sinin kendilerine ait basılı sözlükleri varken, %8'inin basılı bir sözlüğünün olmadığı gözlenmektedir. Bu öğrencilerin sözlük kullanım sıklıkları incelendiğinde yaklaşık %56'sı ara sıra, %34'ü çok sık, %10'u ise nadiren sözlük kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu iki bulgu, öğrenciler arasında sözlüğe sahip olmanın ve sözlük kullanmanın yaygın olduğu biçiminde yorumlanabilir.

Sözlük kullanan öğrencilerin genel olarak sözlük kullanmayı ne zaman tercih ettikleri sorulduğunda[1] öğrencilerin %74'ü hem derste hem de ders dışında sözlük kullanmayı tercih etmektedir. Ayrıca %12 'isinin sadece derste, %14'ünün sadece ders dışında sözlük kullandıkları gözlenmiştir. Öğrencilerin derste ve ders dışında sözlük kullanım amaçları ise Çizge 3 ve Çizge 4'te verilmiştir.

Çizge 3. Derste Sözlük Kullanımı: Etkinlikler

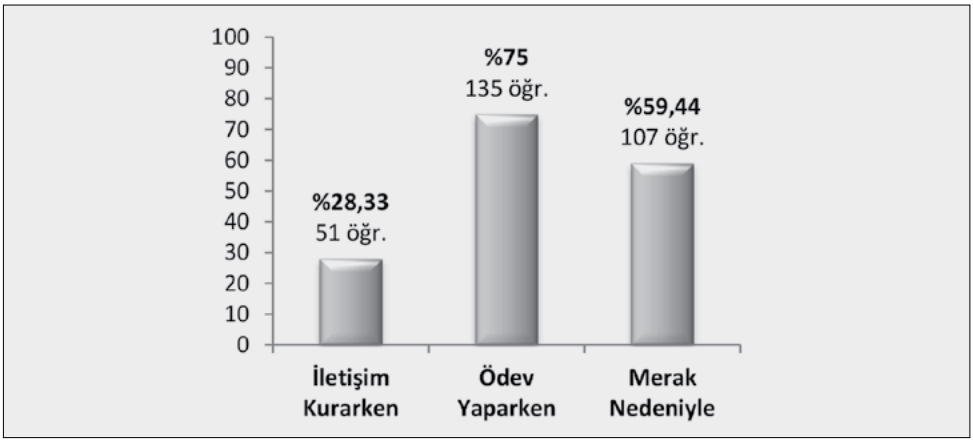
Çizge 4. Ders Dışında Sözlük Kullanımı: Etkinlikler

Öğrencilerin birden fazla seçeneği seçebildiği düşünüldüğünde Çizge 3 ve Çizge 4'e göre sözlük kullanımı ağırlıklı olarak derste ve ders dışında okuma (%61,1; %55) ve yazma (%65,0; %44,4) sırasında kullanılmaktadır. Her iki durumda da konuşma ve dinleme sırasında sözlük kullanımı daha az sıklıktadır (Derste (%15,6; %7,2); Ders dışında (%23,3; %25)). Okuma ve yazma etkinlikleri süreç

1 Öğrencilere birden fazla seçeneği işaretleme olanağı tanındığı bu ve bundan sonraki durumlarda sayısal değerler toplamı, öğrenci sayısının üzerindedir.

olarak daha fazla zaman ayrılan ve gerektiğinde belli bir süre için ara verilebilen ve bu nedenle sözlük kullanımını daha olanaklı kılan etkinliklerdir. Konuşma ve dinleme ise daha anlıksal edimler olmaları nedeniyle, öğrenci bu etkinliklerde sözlük kullanmayı daha az yeğlemektedir. Ayrıca bu seçeneklere ek olarak, öğrencilerin %9'luk bir bölümü derste, %4,5'i ise ders dışında sözlüğü çeviri etkinliği sırasında kullandığını belirtmiştir.

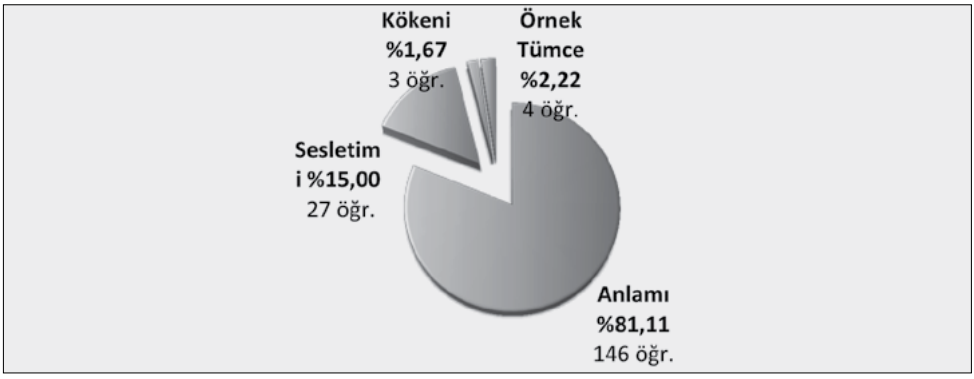
Öğrencilerin ne amaçla sözlüğe ihtiyaç duyduklarını belirlenmeye yönelik sorulara verdikleri yanıtlara göre, Çizge 5 incelendiğinde,

Çizge 5. Öğrencilerin Sözlüğe İhtiyaç Duyma Nedenleri

Öğrencilerin %75'i ödev yaparken, %59'u merak nedeniyle ve %28 'i iletişim kurarken sözlük kullanmaya ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Dağılımdan da görüldüğü gibi, öğrenciler tarafından, en çok sözlük kullanma ihtiyacı yaratan durum olarak ödev yapma durumu belirtilmiştir.

Öğrencilerin sözlükten, sözcüğe ilişkin en çok hangi bilgiye erişim konusunda yararlandıkları ise Çizge 6'da görülmektedir.

Çizge 6. Öğrencilerin Sözlükten Sözcükle İlgili Aradıkları Bilgiler

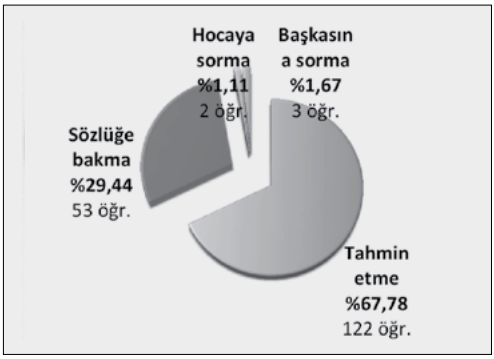
Öğrencilerin %81'lik bölümü bilmediği bir sözcüğün anlamını, %15'lik bölümü ise sözcüğün sesletimini öğrenmek amacıyla sözlüğü kullanmaktadır. Sözcüğün kökeni ve örnek tümce bulma amaçlı sözlük kullanım yüzdesi düşüktür (%1,67; %2,22). Bu seçeneklere ek olarak öğrencilerin %2,2'si sözcüğün eş anlamlısını bulmak amacıyla sözlüğü kullandığını belirtmiştir.

2.2.2. Dil Öğrencilerinin Sözlük Kullanma Süreçleri

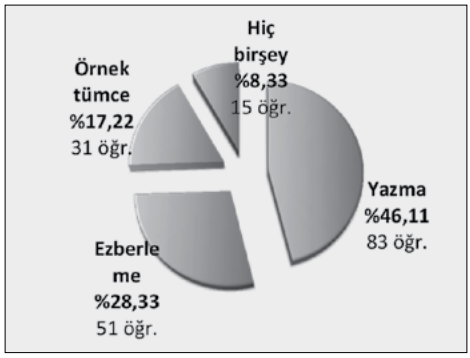
Bu düzlemde dil öğrencilerinin sözlük kullanma süreçleri; *sözlüğe bakma öncesi ve sonrası süreçler* sorgulanarak ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla öğrencilere aşağıdaki sorular sorulmuştur.

- Bilmedikleri bir İngilizce sözcükle karşılaştıklarında ilk ne yaptıkları
- Sözlüğe baktıktan sonra ne yaptıkları

Aşağıda, öğrencilerin sorulara verdikleri yanıtlar, bu yanıtı veren öğrenci sayısı ve yanıtların yüzdelik değerleri belirtilmiştir. Çizge 7 ve Çizge 8 öğrencilerin sözlüğe bakmadan önce ve sözlüğe baktıktan sonraki süreçteki davranışlarına ilişkin sorulara verdikleri yanıtları göstermektedir.

Çizge 7. Sözcükle Karşılaştıktan Sonraki Davranış

Çizge 8. Sözlüğe Baktıktan Sonraki Davranış

Öğrencilerin büyük bir bölümü (%68), yeni öğrendikleri veya anlamını bilmedikleri İngilizce bir sözcükle karşılaştıklarında tahmin etme yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. %29,44'lük bir bölüm ise ilk olarak sözlük kullanmayı yeğlemektedir. Dersin öğretmenine (%1,11) veya başkasına sormak (%1,67) öğrenciler tarafından daha az sıklıkta gösterilen davranışlardır. Öğrencinin bilmediği bir sözcüğü önceden öğrendikleri bir durum veya olayla karşılaştırarak çıkarımda bulunması beklendik bir durumdur. Bununla birlikte öğrencinin bilmediği sözcüğün anlamını güvenilir bir yoldan öğrenmek istemesi, onu ilk aşamada sözlük kullanmaya güdüleyen etkenlerden olabilir.

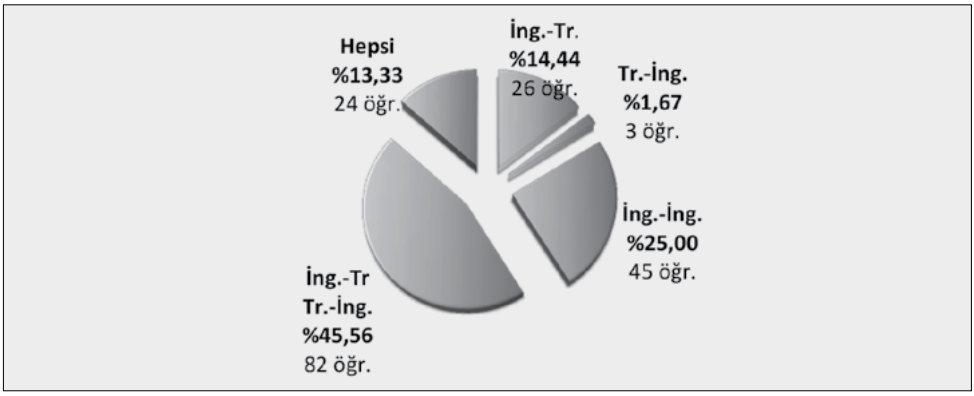
Öğrencilerin sözlük kullandıktan sonraki ilk davranışı incelendiğinde, %46'sı sözcüğü not ettiğini, %28'i ezberlemeye çalıştığını ve %17'si ise örnek tümce oluşturduğunu belirtmiştir. Diğer taraftan hiçbir davranışta bulunmadığını belirten öğrenci yüzdesi %8'dir.

2.2.3. Dil Öğrencilerinin Sözlük Seçimleri

Bu düzlemde dil öğrencilerinin sözlük seçimleri; *kullandıkları sözlüğün türü, özellikleri ve adı* çerçevesinde sorgulanmıştır. Bu amaçla öğrencilere aşağıdaki sorular sorulmuştur.

- Kullandıkları sözlük türünün ne olduğu
- İyi bir sözlükte aradıkları özelliklerin ne olduğu
- Kullandıkları sözlüklerin adları

Aşağıda, öğrencilerin sorulara verdikleri yanıtlar, bu yanıtı veren öğrenci sayısı ve yanıtların yüzdelik değerleri belirtilmiştir. Çizge 9 öğrencilerin derste ve ders dışında sıklıkla ne tür sözlükler tercih ettiğini göstermektedir.

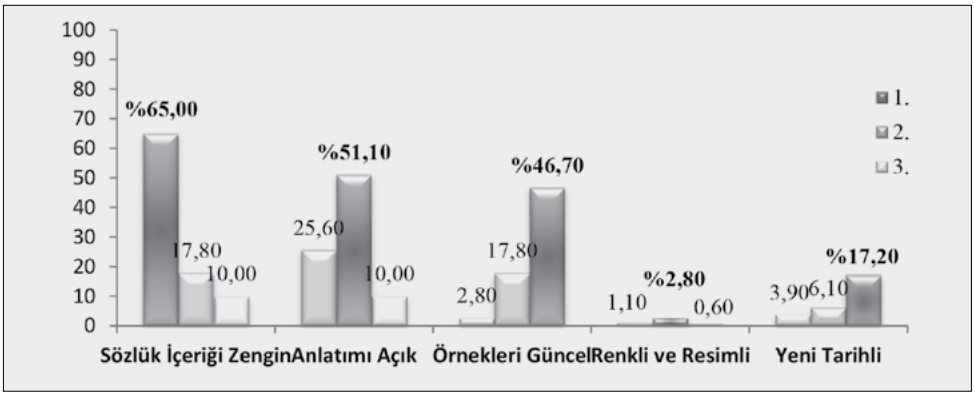

Çizge 9. Tercih Edilen Sözlük Türleri

Çizge 9'a göre öğrencilerin yarıya yakını (%46) İngilizce-Türkçe ve Türkçe-İngilizce sözlüklerinin her ikisini, %25'i İngilizce-İngilizce, %14'ü İngilizce-Türkçe ve %13'ü sözü geçen bütün sözlük türlerinin kullandığını belirtmiştir. Sadece Türkçe-İngilizce sözlük kullanmayı tercih eden öğrenci yüzdesi oldukça azdır (%2).

Öğrencilerin sözlük seçerken dikkat ettikleri ilk üç özellik ise Çizge 10'da verilmiştir.[2]

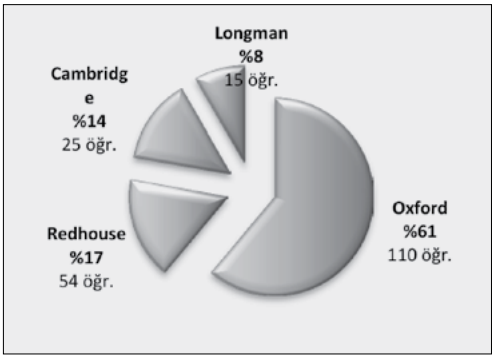
2 İlgili yanıtların 1, 2 ve 3 ulamları, bu yanıtı veren öğrencilerin yaptıkları 1., 2. ve 3. sıralamasını göstermektedir.

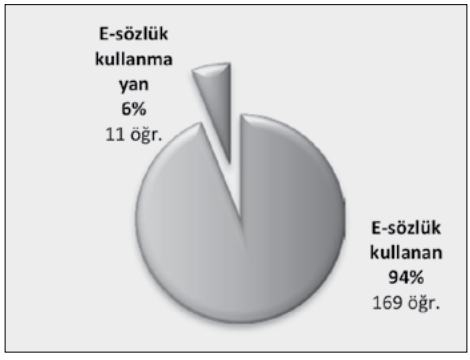
Çizge 10. Sözlük Seçerken Dikkat Edilen Özellikler

Sözlük seçiminde dikkat edilen ilk üç özellik incelendiğinde öğrencilerin %65'lik bölümü birinci özelliğin sözlüğün zengin içeriği olması diğer bir değişle istenilen sözcüklerin sözlükte kolayca bulunabilmesi olarak belirtmişlerdir. Çizge 10'a göre tercih edilen ikinci özellik, sözlük dilinin açık ve anlaşılabilir olmasıdır (%51,10). Üçüncü sırada en çok tercih edilen özellik ise sözlükteki örneklerin güncel (%46,70) olmasıdır. Dağılıma genel olarak bakıldığında sözlük seçerken tercih edilen özellikler sırasıyla, sözlüğün içeriğinin zenginliği, anlatımının açıklığı ve örneklerin güncel olmasıdır. Sözlüğün renkli, resimli olması ve yeni tarihli olması özellikleri öğrenciler tarafından daha az önemsenen özelliklerdir.

Öğrencilerin sözlük tercihlerini belirlemek amacıyla sorulan soruya verilen yanıtlara göre, 180 öğrencinin 110'u Oxford, 54'ü Redhouse, 25'i Cambridge ve 15'i Longman sözlüklerini kullanırken (Çizge 11), bu öğrencilerin 169'u elektronik sözlük kullandıklarını da belirtmişlerdir (Çizge 12).

Çizge 11. Kullanılan Sözlükler 1

Çizge 12. Kullanılan Sözlükler 2

Araştırma kapsamında öğrencilerden kullandıkları sözlüklerin detaylı adlarına ilişkin bilgi alınmamıştır. Öğrencilerin tercihleri incelendiğinde özellikle uluslararası kabul görmüş güvenilir kaynaklara başvurdukları söylenebilir. Dikkat çekici olan, elektronik sözlük kullanmayan öğrenci sayısının beklenen biçimde son derece az olmasıdır. Öğrencilerin en sık kullandıkları elektronik sözlük ise Tureng çevrimiçi sözlüktür.

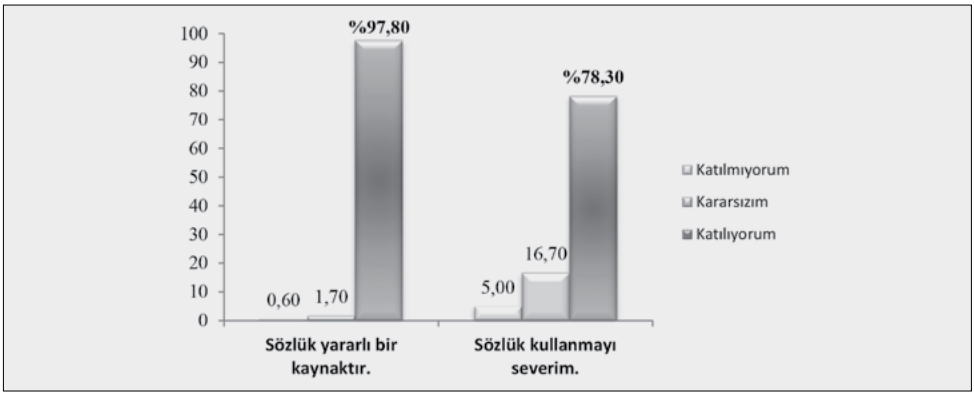
2.2.3. Dil Öğrencilerinin Sözlüğe İlişkin Görüşleri

Sözlüğe ilişkin görüşler düzleminde ise dil öğrencilerinin sözlüğe ilişkin görüşleri; *sözlüğün yararlı/olumlu tutum geliştirilen bir kaynak olup olmadığı* çerçevesinde sorgulanmıştır. Bu amaçla öğrencilerden aşağıdaki olumlu ifadelere katılma düzeylerini belirtmeleri istenmiştir:

Sözlük yararlı bir kaynaktır.

Sözlük kullanmayı severim.

Aşağıda, öğrencilerin sorulara verdikleri yanıtlar, bu yanıtı veren öğrenci sayısı ve yanıtların yüzdelik değerleri belirtilmiştir. Bulgular Çizge 13'deki gibidir.

Çizge 13. Sözlüğe İlişkin Öğrenci Görüşleri

Öğrencilerin tamamına yakını (%97,80) sözlüklerin yararlı kaynaklar olduğunu düşünürken, tüm öğrencilerin %78,30'u sözlük kullanmayı sevdiğini belirtmiştir. Sözlük kullanmayı sevme konusunda kararsız olan öğrenci yüzdesi %16,70 ve sevmeyen ise %5'dir. Öğrencilerin %99,4'ünün derste veya ders dışında sözlük kullandıklarını belirttikleri düşünüldüğünde bir bölüm öğrencinin gereklilikten veya kendisi için yararlı olduğunu düşündüğünden ötürü sözlük kullanmayı sevmese de tercih ettiği söylenebilir.

Sonuç

Sözcük bilgisinin dil öğretimi bağlamında önemi tartışılmaz olup, bu becerinin etkili öğretiminde sözlük vazgeçilmez bir araçtır. İngilizce öğretimi bağlamında, kullanılan sözlüklerin seçimi ve içeriksel özellikleri sözlükbilimsel açıdan önemli olmakla birlikte, sözlüklerin ders-içi ve ders-dışı etkin biçimde kullanılabilmesi için öğreticilerin bilgilendirilmesi ve öğrencileri bilgilendirmesi gereği her zaman vardır.

Üniversite düzeyinde, eğitim-öğretim dili İngilizce olan bölümlerde, dil öğrencilerinin sözlük kullanma alışkanlıklarını dört kapsayıcı alan olan; *kullanım durumu, kullanma süreci, sözlüğe ilişkin bilgiler* ve öğrenci görüşleri çerçevesinde; *sözlüğe sahip olma, sözlük kullanım durumu, sıklığı, zamanı, amacı, erişilmesi hedeflenen bilgiler, sözlüğe bakma öncesi ve sonrası davranışlar, seçilen sözlük türü, sözlükte aranan özellikler, kullanılan sözlüklerin adı ve sözlüğe ilişkin görüşler*i ortaya koymak üzere uygulanan sormacanın bulguları şöyle özetlenebilir. Aşağıda sıralanan bulgular diğer yanıtlara gönderimde bulunmaksızın en yüksek oranda verilen yanıtları içermektedir. Buna göre dil öğrencileri,

- sözlük kullanmaktadırlar
- kendilerine ait *basılı* sözlükleri vardır.
- sözlüğü *ara sıra* kullanmaktadırlar.
- sözlüğü hem *ders-içi* hem *ders-dışı*nda kullanmaktadırlar
- ders-içi ve ders-dışında çoğunlukla *okuma* ve *yazma* etkinlikleri sırasında kullanmaktadırlar
- sözlüğü çoğunlukla ödev yaparken ihtiyaç duydukları için kullanmaktadırlar
- sözlüğü çoğunlukla sözcüğün *anlam*ına ilişkin bilgiye ulaşmada kullanmaktadırlar
- bilmedikleri bir sözcükle karşılaştıklarında sözlük kullanmadan önce tahmin yöntemini tercih etmektedirler
- sözlüğe baktıktan *sonr*a sözcüğü *yaz*maktadırlar
- çoğunlukla İngilizce-Türkçe ve Türkçe-İngilizce *iki dilli* sözlükleri tercih etmektedirler.
- sözlük seçimindeki ölçütleri öncelikli olarak *aradıkları sözcüğün kolayca bulunabilmesi* ve *anlatım açıklığı*dır.
- *uluslararası kabul görmüş* sözlükleri kullanmaktadırlar
- *elektronik sözlüğü* çok yüksek oranda kullanmaktadırlar
- sözlüğe karşı *olumlu* bir tutum sergilemektedirler; sözlüğü *yararlı* bir kaynak olarak görmekte ve sözlük kullanmayı *sevdiklerini* ifade etmektedirler.

Bulgulara bütüncül olarak bakıldığında, örneklemi oluşturan dil öğrencilerinin olumlu nitelendirilebilecek sözlük kullanma alışkanlıkları olduğu ve sözlük kullanmaya ilişkin olumlu bir tutum geliştirdikleri görülmektedir. Çalışma, yöntem bölümünde gerekçelendirildiği gibi her sınıftan not ortalaması AA/BA olan öğrencilerle yapılmıştır. Aynı ölçeğin, başarı durumu göz önünde bulundurulmaksızın uygulanması farklı sonuçlar verebilir. Bunun yanı sıra, 1. sınıf ve 4. sınıf düzeyindeki öğrencilerin yanıtları karşılaştırıldığında anlamlı farklar görülmüş fakat düzeyler arası farklılık bu çalışmanın kapsamında olmadığından değinilmemiş olup bir başka çalışmanın konusu olabilir. Çalışmada geliştirilen ölçek ve çalışmanın bulguları dil öğretimi açısından başka incelemeler için temel alınabilir.

Sonuç olarak, bulgular, dil öğretim yöntemlerinin değişen öğrenci profiline göre güncellenmesi, sözlük ve ilgili etkinliklerin de dijital öğrenicilere göre güncellenmesi gerektiğini yinelemektedir.

Kaynakça

Atkins, B. T. (1997). Monitoring dictionary use. *International Journal of Lexicography* 10/1, 1-45.

Beech, J. R. (2004). Using a dictionary: Its influence on children's reading, spelling and phonology. *Reading Psychology* 25, 19-36.

E-Lexicography in the 21st century: New challenges, new applications: Book of abstracts. (2009). Louvain: Centre for English Corpus Linguistics, Universite Catholique de Louvain Press.

Hamilton, H. (2012). The efficacy of dictionary use while reding for new words. *American Annuals of the Deaf* 157/4, 1-46.

Hulstijn, J. H. (1993). When do foreign language readers look up the meaning of unfamiliar words?: The influence of task and learner variables. *The Modern Language Journal* 77/2, 139-147.

İbe Akcan, P. (2011). *Sözlükte eylem sunumu*. 25. Ulusal Türk Dilbilimi Kurultayı'nda sunulan bildiri. Çukurova Üniversitesi, Adana.

İbe Akcan, P. (2012). Türkçe öğretiminde sözlük kullanımı: Türkçe çalışma kitaplarında sözlüğe gönderen alıştırmalar. İçinde Aksan, M. ve Y. Aksan. 2012. *Türkçe öğretiminde güncel çalışmalar (93-102).* Ankara: Şafak.

İbe Akcan, P. 2014 (a). Anadili öğretiminde sözcük etkinlikleri: İlköğretim 1.-5. sınıf düzeyinde alıştırmalara ilişkin bir çözümleme. *Mersin Üniversitesi Dil ve Edebiyat Dergisi*, 11/ 2, 43-67.

İbe Akcan, P. (2014) (b). Anadili öğretiminde sözlük kullanımı: İlköğretim, ortaöğretim ve üniversite düzeyinde gözlemler. *1. Uluslararası Sözlükbilim Sempozyumu*, 26-27 Kasım 2014, Sakarya Üniversitesi.

İbe Akcan, P. (2015). Sözcük-kullanımbilimsel bilgi kaynağı olarak *google*: Basılı ve elektronik sözlüklerle karşılaştırmalı bir inceleme. *2. Uluslararası Sözlükbilim Sempozyumu*, 3-4 Kasım 2015, İstanbul Üniversitesi.

Kent, D. (2001). Korean University freshman's dictionary use and perceptions regarding dictionary. *The Korea TESOL Journal* 4/1, 73-93.

Lew, R. (2014). Dictionary users in the digital revolution. *International Journal of Lexicography* 10.1093, 1-19.

Laufer, B. ve L. Hadar. 1997. Assessing the effectiveness of monolingual, bilingual and bilingualized dictionaries in the comprehension and production of new words. *The Modern Language Journal 81*, 189-196.

Melanlıoğlu, D. (2013). Ortaokul öğrencilerinin sözlük kullanma alışkanlıkları: Nitel bir araştırma. *Uluslararası Türkçe, Edebiyat, Kültür ve Eğitim Dergisi* 2/2, 266-284.

Özbay, M. ve D. Melanlıoğlu. (2013). Türkçe öğrenen yabancıların sözlük kullanma becerileri üzerine bir araştırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi* 1/1, 13-23.

Poole, S. ve M. Woods. (2009). *Dictionaries: Use and function in the ESL classroom*. Ppt slide.

Pousi, A. 2010. *Training in dictionary use: A teaching intervention in a 9th grade EFL classroom in Finland*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. University of Jyvaskyla, Jyvaskyla.

Prichard, C. (2008). Evaluating L2 readers' vocabulary strategies and dictionary use. *Reading in a foreign language* 20/2, 216-231.

Roby, W. (1999). What's in a gloss?. *Language Learning and Technology* 2/2, 94-101.

Scholfield, P. 1999. Dictionary use in reception. *International Journal of Lexicography 12/1*, 13-34.

Yaman, H. (2010). İlköğretim 2. kademe öğrencilerinin sözlük kullanma alışkanlıkları üzerine bir değerlendirme. *TÜBAR* 27, 735-751.

Zamari, Z. M. and S. L. Idris. (2011). Dictionary use among students of higher learning. Project. Institut Pengurusan Penyelidikan, Malaysia.